

skutečně posledním pokusem, jak usilovat o záchranu druhu přirozenou cestou. Zároveň se tím nevylučuje ani užití některých prvků asistované reprodukce. V záloze je sice ještě klonování, ale to není na pořadu dne. Zvířata jsou v Ol Pajetě ve výborné kondici, samicím se zlepšila hormonální činnost pohlavních orgánů a došlo i k páření. Březost ale potvrzena není. Na druhé straně není ani vyloučena možnost získat poslední jedince z přírody, kde je druh těsně před vyhynutím. Prostě je třeba nepolevit v boji.

Zoologické zahrady prošly za poslední století zcela zásadní změnou v pojetí svých základních funkcí a poslání. Přestože atrakce v podobě ukazování exoticky vyhlížejících zvířat z končin pro většinu návštěvníků těžko dostupných dosud zůstává, smysl existence zoo je někde jinde. Kde vidíte hlavní funkce těchto zařízení dnes nebo v blízké budoucnosti?

Myslím, že základní funkce současných zoo se nemění. Zábava a relaxace návštěvníků jde ruku v ruce se vzdělávací a ochrannou prací podobných zařízení. Jiná může být ovšem forma toho, jak se k vytčeným

cílům dobrot. Návštěvník je dnes mnohem náročnější a to je třeba mít na paměti.

Co si myslíte o úrovni ochrany přírody u nás? Kde vidíte silné stránky a kde případné rezervy?

Když to řeknu jednoduše, tak si myslím, že ochrana přírody má u nás dobrou tradici a dlouhodobě byla na velmi slušné úrovni. Smutnější je, že většinová společnost, někdy pod tlakem názorů některých omezenějších politiků, dnes bere ochranu přírody čím dál více jako nadstavbu a ne jako legitimní a samozřejmou součást vyspělé společnosti. Případá mi, že po více jak dvaceti letech budování demokracie v našem státě se ochrana přírody dostává tak trochu na vedlejší kolej.

Vidíte možné styčné plochy mezi pracovními programy Zoo Dvůr Králové a ochranou přírody na národní a mezinárodní úrovni?

Je zřejmé, že minimálně ve dvou oblastech je spolupráce dána samou podstatou existence současných zoo a ochrany přírody. Tou první je osvěta veřejnosti. No a tou dru-

hou je již zmíněné propojování ex situ a in situ projektů.

Jaké budou priority vaší práce v následujících měsících?

Myslím, že především musím přesvědčit zaměstnance, že máme společný cíl oživit zájem veřejnosti o naši zoo, a ani já bez nich, ale ani oni sami to nedokážeme. Společně pak musíme nabídnout návštěvníkům takovou zoo, která se nepodobá jiné v okolí a svou vstřícností si je získá na svou stranu. Přeloženo do srozumitelného jazyka to znamená, že musíme makat na přípravě příští sezony a sdělit lidem, že stojí za to k nám přijet.

Co byste popřál ochranářům přírody u nás i v zahraničí do nadcházejícího roku 2013?

Jednou přál jeden moudrý člověk, myslím, že to byl Rudolf Hrušínský, lidem do nadcházejícího roku, že by byl rád, aby se řeka zase stala řekou, strom zůstal stromem a člověk člověkem. Takhle nějak bych to asi řekl, kdybych to uměl.

*Díky za rozhovor
Ptala se Karolina Šulová*

Ochrana přírody je společenská disciplína k životnímu jubileu Františka Pelce

Čtvrtého října 2012 oslavil padesátku předseda redakční rady časopisu *Ochrana přírody* František Pelc. Nezačneme přehledem životní poutě jubilanta, jak bývá obvyklé, ale zkrácenou citací z rozhovoru, který poskytl v r. 2006.

„Co ochrana přírody vůbec je? Je to společenská disciplína založená na vědeckých poznatcích. Abychom ji dobře vykonávali, potřebujeme mít čtyři věci. Zaprvé dobrý zákon – ten, dejme tomu, máme. Potom potřebujeme finance na podporu opatření v krajině – ta nejdou jen tak někomu nařídít. Za třetí musíme mít odborné znalosti, tedy vědět, kde co roste, jak je to ohrožené, jaký je kde problém, jak ho řešit atd. Čtvrtou věcí je vnímavá veřejnost, která ví, že ochrana přírody má smysl a je přinejmenším stejně důležitá jako třeba ochrana technické infrastruktury. V naší ochraně přírody se ale velmi často objevuje tendence, že každý dělá kousek. Jenomže profesionální ochranář přírody musí umět namíchat lektvar z těchto čtyř základních instrumentů, protože nikdy nebude mít superkvalitní zákon, který všechno vyřeší. Nikdy nebude mít tolik peněz, aby se jimi dalo všechno zaplatit. Nikdy nebu-

de mít tolik odborných znalostí, aby věděl všechno, co se kde šustne, a nikdy nebude mít tak milující veřejnost, která ho bude ve všem podporovat. V tomhle spočívá ochrana přírody.“

V této odpovědi shrnuje své osobní krédo, které uplatňuje při ochraně přírody na různých pozicích už přes dvacet let. V chráněných územích nevidí jen prostředek k ochraně biodiverzity, ale také významný prvek ekonomické prosperity regionů a obcí. Nalezení rovnováhy mezi těmito funkcemi považuje za záruku jejich dlouhodobé udržitelnosti a zajištění efektivní péče o ně.

Krajinami jeho srdce jsou Český ráj a Jizerské hory. Do Českého ráje často mířil ze svého rodného Turnova v dětství a v období svých studií na Přírodovědecké fakultě UK v Praze, pak svůj zájem rozšířil o Jizerské hory. Po sametové revoluci, v letech 1990–1995, vedl zdejší Správu CHKO. Na počátku jeho profesní kariéry se Jizerky pro něj staly velkou výzvou. V Jizerských horách právě doznívala ekologická katastrofa – imisní kalamita, již padla za obětí podstatná část zdejších lesů a objevovaly se pochyby o smys-

lu existence CHKO. Provozní lesníci pohlíželi na mladého přírodovědce, který si vzal za cíl revitalizaci měsíční krajiny na jizerské náhorní plošině, se zjevným despektem. Ten

si však záhy doplnil lesnické vzdělání, stal se odborným partnerem lesnických výzkumníků a zároveň si zachoval nadhled ekologa. Stál u vzniku Programu zachrany genofondu ohrožených dřevin Jizerských hor a zahájil jeho praktické naplňování. Jeho Program revitalizace imisně zatížených lesních ekosystémů Jizerských hor se stal jedním z klíčových podkladů pro obnovu zdejších lesů v následujících dvaceti letech. Na počátku devadesátých let se ochrana přírody potýkala s dramatickým nedostatkem peněz, ten byl také zásadní brzdou pro potřebná revitalizační opatření. František Pelc proto inicioval vznik Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor a v roce 1993 byl jedním z jejích zakladatelů. Jako předseda správní rady Nadace působí dosud. V současnosti patří k nejsilnějším a nejuznávanějším nadacím zaměřeným na podporu životního prostředí. Už dávno nefinancuje jenom obnovu jizerských lesů, ale podporuje i projekty k oživení nelesní krajiny, studentské odborné práce nebo ekologickou výchovu v regionu. V Jizerských horách zůstala po Františku Pelcovi ještě jedna významná stopa: v roce 1999 inicioval vyhlášení jedné z největších národních přírodních rezervací v ČR

(s ochranným pásmem 27 km²) Jizerskohorské bučiny, zahrnující nejrozsáhlejší a nejcennější komplex bukových lesů v Čechách.

V letech 1995–2002, kdy byl ředitelem nově zřízené Správy chráněných krajinných oblastí, vedl zpracování Programu rozvoje chráněných krajinných oblastí, který je využíván doposud, a jako spolueditor se podílel na zpracování Státního programu ochrany přírody (1998). Prosazoval přírodě blízké formy lesního hospodaření a péče o chráněná území a v této souvislosti také uzavřel průlomovou dohodu o ponechávání lesů samovolnému vývoji a jejich sledování s Lesy ČR, s.p. Podílel se na přípravě a předjednávání rozšíření CHKO Český ráj. V roce 2002 si „odskočil“ do Poslanecké sněmovny PČR, kde se jako místopředseda Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí podílel na přijetí euronovely zákona o ochraně přírody a krajiny. V roce 2006 se vrátil do státní ochrany přírody, kde konsolidoval Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR po sloučení se Správou ochrany přírody a odchodu Správy jeskyní ČR do nově založené příspěvkové organizace. V roce 2007 začala jeho dva a půl roku dlouhá mise v pozici náměstka ministra životního

prostředí, kde ho čekala další novela zákona o ochraně přírody a krajiny a aktualizace Státního programu ochrany přírody a krajiny (2010). V tomto období také začal se samosprávami intenzivně předjednat možnost vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Po roce 2010 se vrací zpět na pozici ředitele AOPK ČR, kde pracuje dosud.

Vedle ochrany přírody se František Pelc věnuje fotografování a pedagogické činnosti. Je členem vědecké rady FŽP ČZU. Je třeba také zmínit jeho více jak dvanáctiletou práci v samosprávě v Turnově.

Přestože se mu v životě jistě podařilo mnoho snů uskutečnit, zbývá mu jich ještě dost k tomu, aby dokázal překonávat těžkosti, které občas (v poslední době spíše často) přicházejí. A snad můžeme i některé sny prozradit – v tuzemské ochraně přírody je to rozšíření národního parku Krkonoše o centrální část Jizerských hor, v té světové by se chtěl více věnovat ochraně africké přírody, kterou si zamiloval a o které píše knížku (podle toho, jak mu to trvá, zřejmě nekonečně dlouhou). Nechť se mu i tyto sny v dalších letech podaří naplnit.

Pavel Pešout, Jiří Hušek

Pracovní a životní jubileum Heleny Faltysové

Kolegyně Helena Faltysová oslavila v letošním roce významné životní jubileum. Kromě toho si připomíná i 35 let práce v oblasti státní ochrany přírody a krajiny. Více než polovinu svého života tak postupně pracovala jako botanička v Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody, Českém ústavu ochrany přírody a v Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR.

Díky své pílí a jistě i díky tomu, že se jí práce stala životním koníčkem a posláním, významně přispěla k poznání a ochraně botanicky cenných lokalit východních Čech. Celá řada dnešních zvláště chráněných území „vděčí“ za své vyhlášení právě její pečlivé terénní práci, u mnoha z nich je zároveň autorkou nebo recenzentkou plánů péče. Pro několik ZCHÚ praktický management i organizuje. Vedle celé řady odborných článků a publikací se rovněž aktivně věnuje popularizaci ochrany přírody. Byla hlavní editorkou knihy *Chráněná území ČR, dílů Pardubicko a Královéhradecko*.

Dlouholeté zkušenosti a podrobná znalost terénu mnoha lokalit jí umožňují na vy-

soké odborné úrovni posuzovat a hodnotit vliv zamýšlených nebo již provedených zásahů v rámci posudkové činnosti, kterou mimo jiné v současné době na své pracovní pozici vykonává. Přestože patří ke gene-

raci, která se s výpočetní technikou seznamovala až v zaměstnání a nikoli ve škole, používá ji rutinně, a to včetně nástrojů GIS. Například v Nálezové databázi AOPK ČR patří se svými více než 120 000 položkami mezi nejaktivnější autory.

V posledních několika letech se vedle aktualizací vrstvy mapování biotopů věnuje především monitoringu populací bledule jarní v Pardubickém kraji nebo vodních makrofyt. Samostatnou kapitolou je její práce na systematickém třídění a zakládání vlastních nálezových dat z oblasti Králického Sněžníku, které čítají více než 60 000 položek.

Na tomto místě je nutno paní RNDr. Faltysové poděkovat nejenom za její pracovní přínos pro oblast ochrany přírody a krajiny, ale i za její optimistickou, přátelskou a skromnou povahu, kterou přispívá k dobrému duchu celého pracovního kolektivu.

Heleno, přejeme Ti do dalších let hodně zdraví a úspěchů doma i v práci!

*Kolektiv Správy CHKO Železné hory
a KS Pardubice*

Ekologie obnovy – mezinárodní konference v jihočeské metropoli

Anna Šlechtová a Ivana Jongepierová

Nebývalou příležitostí pro setkání s předními představiteli oboru byla 8. evropská konference ekologie obnovy *The 8th European Conference on Ecological Restoration*, která se uskutečnila v Českých Budějovicích v září 2012. Akce se zúčastnilo 328 špičkových odborníků ze 40 zemí a 5 kontinentů z řad vědců a odborníků z praxe. Konferenci, která byla zaštitěna evropskou sekci celosvětově působící Společnosti pro ekologickou obnovu (*Society for Ecological Restoration*), uspořádala pracovní skupina pro ekologii obnovy, která působí při katedře botaniky Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity, ve spolupráci s Botanickým ústavem AV ČR, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a Evropskou komisí. Během 5 dnů zde zaznělo 179 ústních příspěvků, bylo představeno 89 plakátových sdělení a proběhlo nepočítaně diskusí nad šálky kávy i püllitry českého piva.

Ekologie obnovy vs. ekologická obnova

Poměrně mladý obor ekologie obnovy (*restoration ecology*) se zabývá obnovou ekosystémů nebo jejich částí, které člověk svou činností narušil. Jednat se může o obnovu populací, společenstev, celých ekosystémů nebo krajiny. Z poznatků této disciplíny vychází praktické projekty **ekologické obnovy** (*ecological restoration*); PRACH 2010.

Přírodě blízká obnova

Hlavním tématem letošní konference se stala přírodě blízká obnova (*Near-natural restoration*) jako alternativní přístup ke stále rozšiřným technickým rekultivacím, které bývají nepřiměřeně drahé a často nepřínášejí, nebo dokonce snižují ekologickou hodnotu vznikajících ekosystémů. PRACH & HOBBS (2008) charakterizují stanoviště, kde lze využít spontánní sukcese, a naopak stanoviště, kde lze doporučit do různé míry technický způsob rekultivace. Obecně lze říci, že na gradientu od silně eutrofizovaných stanovišť po stanoviště s extrémními abiotickými podmínkami jsou pro využití spontánní sukcese nejvhodnější stanoviště na pomyslném středu, kde nehrozí rychlé zarůstání jednou či několika málo dominantními druhy (eutrofizovaná stanoviště) a ani nepříznivé abiotické podmínky neblokuje přirozenou

sukcesi (extrémní stanoviště). Více k této problematice se lze dočíst v populárně zpracovaném šestidílném seriálu Ekologie obnovy narušených míst publikovaném v *Živě* (PRACH *et al.* 2009).

Listování programem konference

Nové ekosystémy

Příspěvek australského ekologičky Richarda Hobbsa otevřel otázku tzv. nových ekosystémů (*novel ecosystems*), jejichž vznik je důsledkem lidské činnosti (např. eutrofizace, odvodnění, zavlečení nebo vysazení invazního nepůvodního druhu, ale i zanechání tradičního způsobu hospodaření) a které se od ekosystémů daného biomu vyznačují odlišným druhovým složením a relativní četností jednotlivých druhů (HOBBS *et al.* 2006). Ve svém příspěvku poukázal na konkrétním příkladu na ochrannářskou hodnotu některých nových ekosystémů, kdy např. lokální ohrožené druhy ptáků využívají jako potravní zdroj nepůvodní rostliny.

Hobbsův příspěvek otevřel otázku hodnoty nových ekosystémů a jejich ochrany, což znamená striktně netrvat na návratu k původním společenstvům, ale v některých případech chránit právě nové ekosystémy.

Obnova travních porostů

Obnově travních porostů byly věnovány čtyři sekce, tato problematika se však prolínala i několika dalšími částmi konferenčního programu. Jednotlivé přednášky ukázaly úspěšné příklady obnovy nejen likvidací náletu a znovuzavedením tradičního způsobu obhospodařování, ale i mnohem razantnějšími metodami, jako jsou odstranění vrchní vrstvy půdy, přenos půdních bloků nebo zatravnění orné půdy, ať už za pomoci spontánní sukcese, či regionálních směrů. Posledně jmenovanému tématu byly dokonce věnovány dvě samostatné sekce, které zorganizovaly Sabine Tischewová a Anita Kirmerová z Anhaltské univerzity v Německu. Účastníci konference se tak mohli seznámit s propracovaným systémem přípravy regionálních směrů ve Spolkové republice Německo (bližší informace SCOTTON *et al.* 2012) a Velké Británii, kde Královská botanická zahrada v Kew iniciovala vznik organizace UK Native Seed Hub. Ta má mimo jiné zajistit kvalitní regionální osivo pro ochrannářské projekty. Dvě přednášky informovaly o situaci v USA a o 12 let trvajícím programu, v rámci kterého je připravován semen-

ný materiál používaný k obnově travních porostů především po rozsáhlých požárech, ale i po různých narušeních lidskou činností. Výsevem lokálních druhů je v těchto územích bráněno šíření invazních nepůvodních druhů. Zajímavá byla prezentace o současné situaci ve Francii, kde stejně jako v ČR dosud neexistuje žádný legislativou podpořený systém, který by zajišťoval použití regionálního osiva. Ovšem ve Francii je schválen projekt, který by to měl napravit.

Druhá část speciální sekce se zabývala srovnáním různých způsobů zatravnění (zeleň sena, výmlat) a dalším vývojem těchto porostů, především na příkladech ze Spolkové republiky Německo. Zajímavé jsou i výsledky zatravnění 700 hektarů maďarské pusty v národním parku Hortobágy, kde byla použita nízkodruhá travní směs, která je obohacována dalšími cílovými druhy v důsledku následné pastvy dobytka.

Jedna z nejlepších přednášek konference byla věnována výsledkům práce Norberta Hözela z univerzity v německém Münsteru. Se svými studenty sleduje již několik let úspěšnou samovolnou obnovu stepů v Kazachstánu, která probíhá na milionech hektarů. Jedná se o jeden z nejrozsáhlejších obnovních procesů na světě, který je však v dalších letech ohrožen nevhodnou zemědělskou politikou státu. Zajímavé příspěvky zazněly z Íránu, kde se věnují využití půdní banky na obnovu travních porostů, a Brazílie, v níž se aktuálním tématem stala nutnost koncepčního řešení zachrany a obnovy pastvin v Rio Grande do Sul.

Nechybělo ani několik přednášek seznamujících s výsledky péče o některé druhy bezobratlých, především rovnokřídle a brouky.

Obnova travních porostů v České republice byla prezentovaná dvěma přednáškami z Bílých Karpat. První srovnávala desetiletý vývoj porostu a společenstev živočichů a druhá se týkala velkoplošného sledování polí zatravněných spontánní sukcesí, komerční a regionální směsí semen na 80 lokalitách.

Exkurze

Důležitým bodem programu byly jednodenní exkurze, v jejichž průběhu navštívili účastníci konference i obnovené, zachované či narušené přírodní lokality v širším okolí Českých Budějovic, jako je vojenský výcvikový prostor Boletice, vytěžená rašeliniště u Soumarského mostu, pískovna CEP, Žofínský prales, zarůstající vápencový lom Výř

vrch, nivu řeky Lužnice či NPR Vyšenské kopce. Účastníci měli možnost zúčastnit se i několikadenních postkonferenčních exkurzí, cílem jedné z nichž byly obnovené i původní louky v CHKO Bílé Karpaty.

Evropská strategie na podporu biodiverzity

V řadě příspěvků byla zmíněna nová *Strategie Evropské unie v oblasti ochrany biologické rozmanitosti do roku 2020* (EUROPEAN COMMISSION 2011), jež si mimo jiné klade za cíl obnovit do roku 2020 15% poškozených biotopů, kterou účastníci vnímali jako příležitost jak pro praktické uplatnění poznatků oboru, tak pro získání dalších poznatků.

Závěr konference

Konferenci zakončil pozitivní příspěvek Sabiny Tischewové s příznačným názvem „Ano, lze se spolehnout na přírodu blízkou obnovu opuštěných dolů na druhově bohatou a dynamickou krajinu“, který souzněl se závěry řady předchozích příspěvků. Bohužel

realita např. v České republice není růžová a chybí podpora přirozeně blízké obnovy zodpovědnými úředníky a řídicími pracovníky, přestože se jedná o přístup levnější a pozitivní efekt na druhovou diverzitu je doložen řadou vědeckých studií i příklady dobré praxe.

V návaznosti na tuto diskusi byla formulována výzva vládě ČR, která se obrací zejména na příslušná ministerstva, aby věnovala více pozornosti ekologické obnově, a doporučuje levné a většinou účinné způsoby přírodně blízké obnovy místo zbytečně drahých technických rekultivací (kompletní znění výzvy je dostupné na www.ecer2012.eu).

K dalšímu čtení

Organizátoři konference věnovali nebývalou péči přípravě množství publikací, z nichž některé jsou již na světě, jiné se teprve připravují. Těm, kteří neměli možnost se akce zúčastnit, doporučuji podívat se alespoň na některé z níže uvedených publikací.

■ *Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin a průmyslovými deponiemi* (anglický překlad Near-na-

tural restoration vs. technical reclamation of mining sites in the Czech Republic). Anglická verze původně českého vydání byla ku příležitosti konference přepracována editorským triem ŘEHOUNKOVÁ, ŘEHOUNEK & PRACH (2011). Obě verze jsou volně ke stažení na stránkách občanského sdružení Calla (www.calla.cz). V knize je uvedena řada konkrétních, ať již pozitivních, či negativních příkladů obnovy širokého spektra narušených míst, vše je ilustrováno barevnou fotodokumentací.

■ *Ekologická obnova v České republice* (anglický překlad Restoration ecology in the Czech Republic). Recenzi této publikace naleznete v tomto čísle na str. 35.

Příspěvky z konference budou publikovány v prestižním vědeckém časopise *Applied Vegetation Science*. Na stránkách konference www.ecer2012.eu je k dispozici volně ke stažení kompletní program konference včetně abstraktů všech příspěvků.

Seznam použité literatury najdete na www.casopis.ochrana.prirody.cz

Ekologická obnova v České republice

Sborník *Ekologická obnova v České republice*, který byl rovněž přeložen do angličtiny pod názvem *Ecological restoration in the Czech Republic*, není ani zdaleka jen konferenčním sborníkem vydaným u příležitosti konání 8. evropské konference ekologie obnovy. Je to především přehledný souhrn celé řady ochranných aktivit, nastartovaných často v minulosti, které v současnosti přinášejí zásadní výsledky v péči o druhy, biotopy i rozsáhlá území dosahující až stovek km².

Nejedná se pouze o sborník tematicky uspořádaných příspěvků; systematicky mapuje problematiku ochranného i obnovního managementu jak na ekosystémové úrovni, tak na prostorové škále. Jeho předností je přehledné hierarchické členění a šíře, s níž mapuje jednotlivé aktivity – od přeměny lesů přes tradičně obhospodávané travní porosty po revitalizaci mokřadů a obnovu přirozeného stavu vodních toků. Značnou pozornost věnuje územím narušeným odvodněním a těžbou (rašeliníštěm) a územím, která zcela změnila svou povrchovou i sídelní strukturu a v nichž se dodnes vynakládají obrovské prostředky na rekultivace, jejichž efektivnost je přinejmenším sporná. Je velkou zásluhou editorů, že dokázali iniciovat celou řadu dílčích studií, které teprve, jsou-li takto pohroma-

dě, vytvářejí ucelenou mozaiku rozmanitosti sukcese na narušených stanovištích (pískovny, lomy, výsypky, odkaliště).

Toto hodnocení se týká zhruba poloviny sborníku, ale tím překvapení zdaleka nekončí. Dostáváme se ke kapitole, která je doslova originální i z hlediska domácí odborné literatury, k obnově přírody v opuštěných vojenských prostorech. A opět je velkou zásluhou editorů a autorů dílčích případových studií, že přicházejí se zásadami udržitelného hospodaření s předstihem v době, kdy armáda plánuje rozsáhlé uvolňování vojenských prostorů a kdy je tedy víc než aktuální vědět, jakým způsobem tato území uchopit a udržet v nich zcela specifickou biotu, která se zde za desetiletí vojenského režimu vytvořila a uchovává. A není to zdaleka ochranný regulační management či aktivní asanační management ale přímo tzv. disturbanční management, zaměřený na údržbu iniciálních sukcesních stadií a ploch. Jakkoli jsou dílčí studie tematicky úzce zaměřené, ukazují cestu, jakou se ubírat v úvahách o budoucím využití těchto území.

Závěrečná část shrnuje problematiku obnovy krajinného rázu s případovými studiemi zaměřenými na volně rostoucí dřeviny, zeleň a krajové odrůdy ovocných dřevin a na obnovu ekologických funkcí malého povodí. Nakonec je zařazena, i když ne

zdaleka z hlediska významu, studie o obnově vegetace na opuštěných polích v Českém krasu, která má pro českou školu ekologické obnovy, založenou M. Rejmanem ještě před jeho odchodem do emigrace, doslova symbolický význam: šlo o jednu z prvních obnovních studií v širším středoevropském prostoru. Jednotlivé oddíly jsou vždy uvedeny obecným úvodem a specifikací dílčí problematiky ekologické obnovy. Tyto kapitoly jsou vlastně mj. stručnou učebnicí ekologické obnovy.

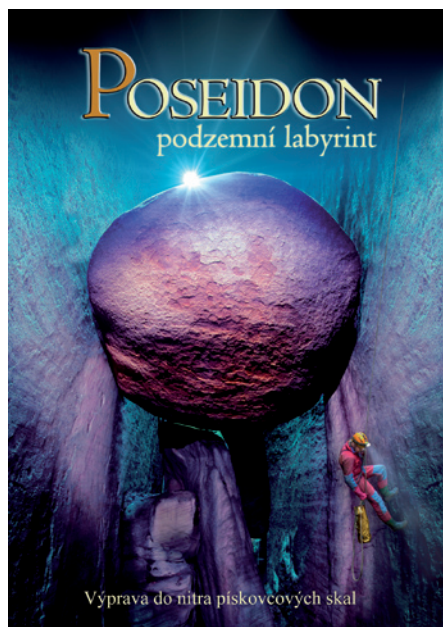
Sborník je strukturován nejenom tematicky, ale i textově. Editorům se podařilo sjednotit formu jednotlivých příspěvků do té míry, že většina z nich zahrnuje řadu velmi cenných srovnávacích informací. Tak především v záhlaví všech případových studií je kromě přesné lokalizace včetně nadmořské výšky a souřadnic uveden stupeň ochrany území, převažující typ ekosystému, rozloha obnovní plochy a zdroj a výše finanční podpory. To jsou nesmírně cenné informace, které zásadně doplňují naši představu o reálné „ceně obnovené přírody“ a nepochybně se dostanou do řady ekonomických úvah věnovaných ekosystémovým službám stejně tak jako do metodik oceňování biotopů. Další kapitoly zachycují výchozí stav a cíle obnovy, což rovněž považuji za klíčové pro jakýkoliv projekt obnovy. Velmi důležitou informaci zahrnuje chronologická tabulka obnovních opatření, ta především ukazuje, že ekologická obnova biotopů a ekosystémových funkcí je dlouhodobá činnost, vymykající se zcela periodicitě příslušných dotačních programů. Státní správě se zde otevírá značný prostor pro strategické plánování obnovních opatření. Jakkoli jsou dílčí příspěvky stručné, výsledky jsou vhodně prezentovány. To, co se dnes stává pomalu standardem, je odborná úroveň vyhodnocení dat. Ta jsou sbírána exaktními metodami a vyhodnocena běžnými statistickými postupy. Příložená bibliografie ukazuje, že autoři dílčích studií jednak přímo navazují na managementové ochrannářské postupy používané v okolních zemích, jednak jsou někteří z nich i jejich tvůrci. Samostatný komentář je doplněn vynikající fotodokumentací, která dává jasnou a zřetelnou představu jak o obnovních zásazích, tak o cílovém či žádaném stavu.

Závěrem bych si dovolil ocitovat větu z příspěvku kolegů Vršky a Ponikelského (str. 20), kterou považuji za klíč k úspěchu jakéhokoli obnovního opatření: „*Dosažitelnost výsledků je přímo úměrná oboustrannému respektu a úrovni vzájemných mezilidských vztahů.*“ Ona totiž vzájemná domluva je klíčem úspěchu jakéhokoli jednání, ochranu přírody a krajiny nevyjímaje. Sborník tak nepochybně přesahuje rámec pouhého přehledu aktivit vydaného při příležitosti konference a stane se vyhledávanou příručkou o ekologické obnově nejenom v běžné ochrannářské praxi, ale i mezi studenty a pedagogy ekologicky zaměřených středních odborných a vysokých škol.

JONGEPIEROVÁ I., PEŠOUT P., JONGEPIER J. W. & Prach K. (eds.): Ekologická obnova v České republice. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Praha 2012. 147 str. ISBN: 978-80-87456-31-3.

Tomáš Kučera
Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity
České Budějovice

Poznámka k filmu Poseidon podzemní labyrint

Labyrint Poseidon se nachází v Teplických skalách, které společně s Adršpašskými skalami tvoří unikátní geomorfologický fenomén, ojedinělý i v rámci pískovcových skalních měst české křídové tabule. Výjimečnost a krása Teplických skal, zachycená ve filmu *Poseidon podzemní labyrint*, je umocněna nejen nádhernými dynamickými snímky z ptáčích perspektiv, ale i pohledem jeskyňáře – podzemního horolezce. Na vlastním filmu se vedle speleologů a horolezců podíleli vědeckí pracovníci různých oborů, výkonní sportovci a samozřejmě i nadšení filmaři.

Zdánlivě různorodá směsice nadšenců, která přispěla ke vzniku filmu, našla nejen společnou tvůrčí řeč, ale hlavně zvláštní, nebál bych se napsat hluboký pohled na zdejší přírodu. V samotném filmu se to projevilo dech beroucími pohledy na povrchovou i podzemní krajinu. Nechybí ani základní zmínka o historii vzniku skal, tedy seznámení se s procesy, které vedly k vytvoření povrchových jevů a podzemních prostor. Osobitou kapitolou filmu je i „život ve stínu“, která se zaměřila na projevy života v hlubinách pískovcových skal. Jedná se o drobné bezobratlé živočichy (např. pavouky, roztoče či brouky), z nichž jsou nejzajímavější především druhy z glaciálních dob. Pro laickou veřejnost je jistě zajímavá i část věnující se tzv. kořenovým krápníkům. Samozřejmě i scénka z historie relativně nedávné, přesto již za-

pomenuté, kdy byla turisticky zpřístupněna jeskyně Skalní chrám, je pěkným oživením dokumentu.

Film rovněž přispěl pádnými argumenty k diskusi, zda v systému podzemních prostor nazvaných Poseidon, jsou jeskyně a jak tyto tvary chápat. Samozřejmě, že je dobré vést tuto diskusi nejen o typologii jeskyní, ale mnohdy je třeba i pokorně přijmout skutečnost, že máme před sebou zcela výjimečný přírodní fenomén, na který je vhodné se dívat z nadhledu. Jedině tak můžeme spatřit i něco víc než „pouhou“ typologii.

Na filmu je pozoruhodné nejen potvrzení vlastního krajinného unikátu, ale i filozofie oprošťující se od omezujících škatulek („příroda netřídí, třídí pouze lidé“). O podzemí Teplických skal vznikl krásný a poučný snímek nejen pro širokou veřejnost, ale i pro ty, kteří se zabývají fenoménem pískovcových skal jak amatérsky, tak profesionálně.

Film vznikl roku 2011 a je k dispozici na disku DVD i na Blu-ray disku v české, anglické a polské verzi. Délka filmu je 40 minut. Bonusem filmu je „film o filmu“. Námět, režie a produkce Roman Mlejnek. Scénář Roman Mlejnek a Vlastimil Růžička. Kamera, zvuk a střih Břetislav Petr. Druhá kamera Roman Macík.

Pavel Čížek
profesionální geolog a amatérský speleolog
ČSS 60-4 Rudice

Tisková oprava

V minulém čísle byl otištěn článek věnovaný problematice praktického zavádění sukcesních ploch do rekultivační praxe (DOLEŽALOVÁ *et al.* 2012). U obr. č. 1 (napouštění lomu Most) byl použit nevhodný popis k této fotografii, resp. zveřejněna fotografie neodpovídající tomuto popisku. Správná verze legendy ke zveřejněné fotografii zní:

Heterogenní krajinu s větším spektrem vodních ploch je možné vytvářet i při zatápění zbytkových jam lomů. Příkladem může být přechodný stav při napouštění jezera Most, kdy se voda rozlévala do okolních menších vodních lagun a vzniklo zde několik izolovaných vodních ploch, které okamžitě osídlily stovky kuněk, čolků a mnoho dalších ohrožených druhů. Jak je ale vidět na fotografii ze současné doby, tedy ke konci napouštění, břehy nádrže jsou pravidelného tvaru, zarovnané a více příkré. Vhodné biotopy se zde prakticky nevyskytují.